

روایت یک مجازات ناعادلانه!

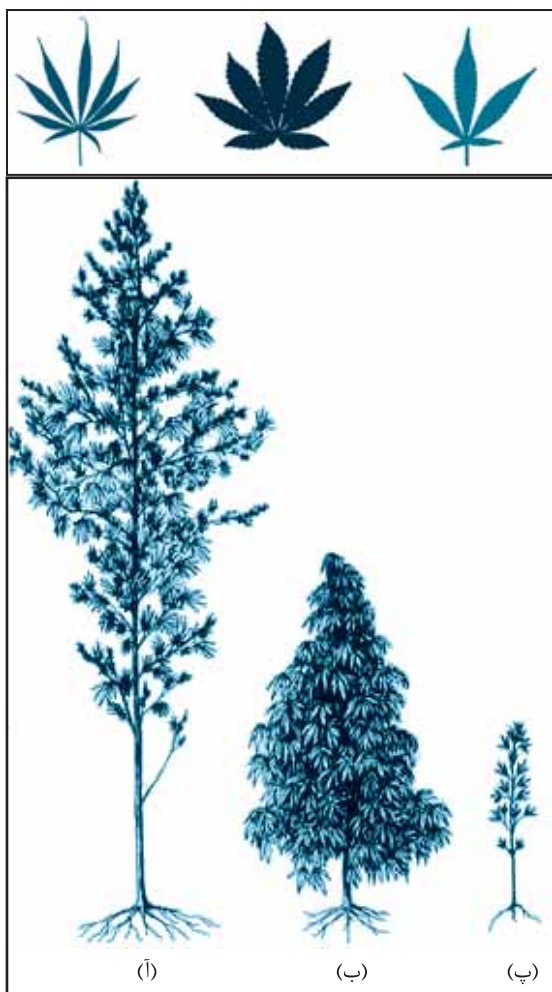
مهده به سالار کیا

اشاره

هرگز آسان نیست توصیف حال کسی که نقش یک همراه دیرین و خدمتگزار راستین را در گذر از بحران‌های جدی داشته اما به جای قدردانی، مورد بغض قرار گرفته است. گابریل گارسیا مارکز، نویسنده کلمبیایی تبار معاصر، گفته‌ای به این مضمون دارد: هر چیز محبوبی، خوب نیست همان‌طور که هر چیز خوبی ممکن است محبوب شمرده نشود. اما چرا؟ این سرنوشت تأسفبار برای یکی از فراورده‌های کشاورزی دیرآشنا با بشر، رقم خورده است و مایه بسی شگفتی است که هر قدر جنبه‌های سودمندی آن شناخته‌تر و مستندتر شد، بیشتر مورد بی‌اعتنایی قرار گرفت. به راستی این بی‌عدالتی از کجا و چه زمانی ریشه گرفت؟ با هم، ریشه‌یابی این رویداد را در سرگذشت گیاه **کنف** پی می‌گیریم.

با اینکه بحث‌هایی علمی در رده‌شناسی گیاهی باید از تیره‌روزی گیاه کنف جلوگیری می‌کرد اما چنانکه خواهیم دید صاحبان قدرت در حفظ منافع خود از فرصت‌هایی برای بدنمایی این گیاه نزد مردم سود جستند.

کلیدواژه‌ها: کنف، مواد مخدر، گیاهان دارویی

شکل ۱ انواع گونه‌های کاناباسیا؛ آ. کنف (کانابیس ساتیوا)، ب. ماری‌جوانا (کانابیس ایندیکا)، پ. کنف وحشی (رودالیس^۲)

رده‌شناسی

کنف گیاهی یک ساله و چوبی، که بلندی آن به ۴m می‌رسد، تنها عضوی از سرده خود است که به خانواده کاناباسیا^۲ تعلق دارد. گیاهان این خانواده در ۳ گونه شناسایی شده‌اند و چه از دید شکل ظاهری و چه خواص، برای هر یک از آن‌ها، تفاوت‌های آشکار با گونه‌های دیگر این خانواده مشاهده شده است. گونه کنف، چندان انبوه نیست، برگ‌هایی پنجه‌ای دارد و ۳ تا ۹ کاسبرگ باریک- که با کرک‌های ظریف پوشش یافته‌اند- آن‌ها را همراهی می‌کنند. رشد این گونه از گونه‌های دیگر سریع‌تر است و چرخه آن به ۱۲۰ روز می‌رسد.

مقدمه

کنف^۱ در دوران آشنایی با انسان، چنان با سخاوت و مهربان ظاهر شده است که باید آن را فراتر از یک گیاه، یک غذا یا یک ماده دانست. تاریخ استفاده بشر از کنف به حدود ۷۰۰ تا ۵۰۰ سال پیش از میلاد بازمی‌گردد. بقایایی از پوسته دانه این گیاه در قبرستان‌های دوران نوسنگی در چین، نشان می‌دهد که در مراسم سوگواری کاربرد داشته است. چینی‌ها از کنف در تهیه پوشاک، کفش، طناب و کاغذ استفاده می‌کردند.

کشت کنف از دوران نوسنگی در ارتفاعات شمالی اروپا تا شرق آسیا رواج داشته است. آلمانی‌ها در آغاز قرون وسطی از کنف به عنوان منبع انرژی در پخت‌وپز استفاده می‌کردند. رفته‌رفته با روشن شدن سودمندی‌های کنف، اروپاییان کشت آن را گسترش دادند و از الیاف آن بهره‌ها بردند. کنف در شکل ریسمان‌های محکم، همراه دریانوردان کشتی کریستوف کلمب، راهی کشف آمریکای ناشناخته شد، در همان هنگام که نقاشان اروپایی بر پرده‌هایی از جنس کتان- کنف، اثرهای هنری خود را به نمایش می‌گذاشتند.

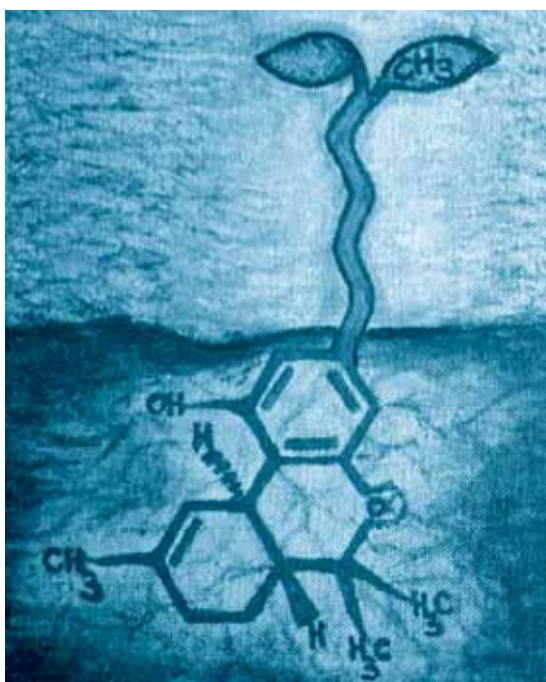

ساکنان اسپانیا در حدود سال ۱۵۴۵ این گیاه را به مناطق غربی منتقل کردند و چنین بود که پیش از رسیدن پای مهاجران به آمریکا، بخش‌های شمالی این قاره، زیر کشت کنف رفت. اکنون کنف از چنان ارزشی برخوردار بود که برای پرداخت مالیات نیز از آن استفاده می‌شد. پس چرا امروزه این گیاه چندان ارزشی ندارد؟

از حرکتی که بر علیه ماری جوانا راه افتاده بود استفاده شد تا کنف نیز به عنوان یک ماده مخدر دور انداخته شود

این گیاه سرشار از زیست توده، شناخته شده است که در جذب مقدار چشمگیر از گازهای گلخانه‌ای همچون CO₂ سودمند است

وجود چنین تفاوت‌های چشمگیر میان گونه‌های مختلف، مبنای توافقی‌هایی میان رده‌شناسان گیاهی بود تا نژادهای مختلف را به صورت گونه‌هایی مستقل از گونه‌های دیگر در نظر بگیرند. به هر حال، این توافقی‌ها هم، چندان در سرنوشت گیاه کنف تأثیر گذار نبود!

شکل ۲ فرمول و ساختار THC که به وفور در ماری جوانا وجود دارد.

کنف؛ منبعی دیرپا

از الیاف کنف به عنوان محکم‌ترین الیاف طبیعی در دنیا یاد می‌شود که در پارچه‌بافی، تهیه طناب، بادبان و کف کشتی و کاغذ بادوام کاربرد دارد. دانه این گیاه حاوی مقدار فراوانی روغن است که نه تنها برای انسان و جانوران مصرف خوراکی دارد، بلکه به عنوان روغن چراغ، تهیه صابون و رنگ مخصوص نقاشی استفاده می‌شود.

روغن کنف در برابر هوا اکسید و تبدیل به جامد می‌شود و به عنوان ماده مرطوب‌کننده در کرم، پخت‌وپز و ساخت پلاستیک‌های زیست تخریب‌پذیر (در قالب مواد ساختمانی برای سیمان کاری و عایق‌بندی) به کار می‌رود.

گیاه کنف در هر آب‌وهوا و منطقه‌ای به جز قطب، رویش دارد و در برابر آفت‌ها مقاوم است. در خاک‌های تهی‌شده از مواد غذایی رشد می‌کند و با جلوگیری از رشد علف‌های هرز، حتی

یکی از گونه‌های دیگر، کانابیس ایندیکا^۲ است که به ماری جوانا^۴ معروف شده است؛ گونه‌ای که حاوی مقدار زیادی از یک ماده روان‌گردان به نام تترا هیدروکانابینول، THC، است. همه گونه‌های این خانواده، حتی کنف-از THC برخوردارند و مواد دیگری از جمله کانابی‌دی اول^۵ و دیگر کانابینوئیدها نیز آن‌ها را همراهی می‌کنند. گفتنی است از کنف به عنوان تنها گونه‌ای یاد می‌شود که در این مجموعه، از مقدار اندکی مواد روان‌گردان برخوردار است و از این رو در اصل، تنها تأمین‌کننده الیاف، چوب و دانه‌هایی است که پس از فراوری در تهیه فرآورده‌های صنعتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این در حالی است که فراوانی مواد روان‌گردان در ۳ گونه دیگر - که رشد کندتری نسبت به کنف دارند- کاربردهای دارویی برای آن‌ها رقم زده است.

**از مخلوط کردن کنف با آب و سنگ آهک
سیمانی طبیعی، سبک و بسیار محکم به دست
می آید این سیمان نسبت به نمونه های رایج
قبلی، انعطاف پذیرتر است، برای ساختمان هایی
که در مناطق زلزله خیز ساخته می شوند انتخابی
سودمند خواهد بود**

شکل ۳ نمایش ساقه
چوبی گیاه کنف

ساختار خاک را بهبود
می بخشد در حالی که،
نیاز چندانی به کود یا
مواد شیمیایی ندارد.
این گیاه سرشار از
زیست توده، شناخته
شده است که در
جذب مقدار چشمگیر
از گازهای گلخانه ای
همچون CO₂ سودمند
است. سرانجام باید به

دوره رشد آن اشاره کنیم؛ چرخه رشد ۱۲۰ روزه این گیاه باعث
می شود سالانه چند بار قابل برداشت باشد.

چه کسانی سود می بردند؟

داستان غریبی است که هر چه بیشتر پیش می رود، سؤال ذهن
ما هم پررنگ تر می شود: چرا کنف نادیده گرفته شده است؟
با اینکه در دهه های ۱۹۳۰، استفاده از فراورده های کنف از
سوی سازمان مواد مخدر و داروهای خطرناک ایالات متحده، به
شدت مورد انتقاد بود، تا جنگ جهانی دوم و در جریان آن، کشت
گسترده کنف ادامه داشت. در سال ۱۹۳۷ مالیات سنگینی برای
کشت گیاه ماری جوانا- که گویی نامی مستعار برای کنف شده
بود- وضع شد. به این ترتیب اگر چه که کشت کنف غیرقانونی
اعلام نشد اما هزینه های زیاد عمل آوردن این گیاه، کشت آن را
محدود می کرد.

معروف است اگر می خواهید ریشه مشکلی را پیدا کنید به دنبال
مسائل مادی باشید. در واقع باید از خود پرسیم چه کسانی از
تحریم کنف سود می بردند؟ و پاسخ این است: شرکت های نفت و
البنه سهام داران آن. کنف زمانی تحریم شد که نفت به عنوان ماده
اولیه و اصلی همه فراورده هایی که می توانست از کنف به دست
آید، زمینه رشد اقتصادی را فراهم کرده بود. پس کنف یعنی
منبعی با سوددهی بیشتر باید محدود می شد. به این ترتیب از
حرکتی که بر علیه ماری جوانا راه افتاده بود استفاده شد تا کنف
نیز به عنوان یک ماده مخدر دور انداخته شود.

«کنف برای پیروزی» شعاری بود که در خلال جنگ جهانی
دوم روی سکه های دولتی به چشم می خورد و آخرین اقدامات
قانونی شدن کشت کنف را سوخت گیری کرد. پس از جنگ
نیاز به فراورده های کنفی پایین آمد و منتقدان توسعه کشت
کنف- که از محدود شدن آن سود می بردند- به کمک مطبوعات
و اشاره به خطر ماری جوانا، افکار عمومی را بر علیه کنف در
اختیار گرفتند.

شکل ۴ کنف در تهیه مواد ساختمانی همچون آجرهای عایق گرما
استفاده می شود.

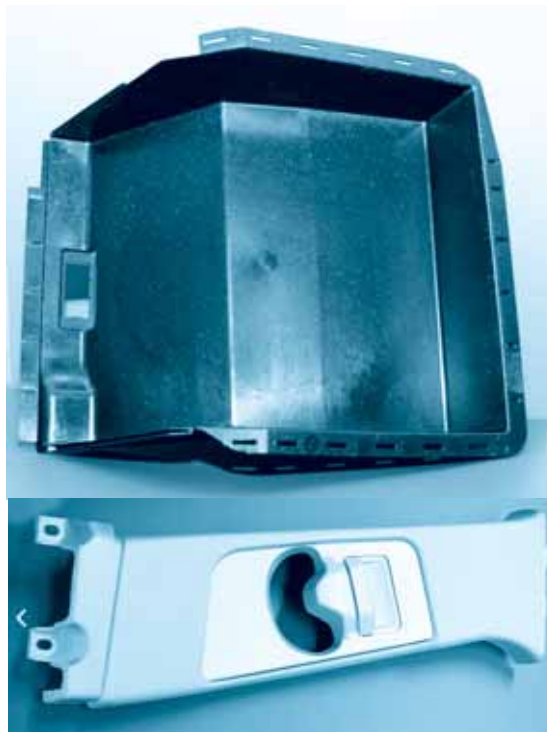
بازگشت به ارزش های قدیم

با گذشت زمانی کمتر از یک قرن رشد جمعیت، بحران کمبود
منابع انرژی و انباشته شدن آلاینده ها در محیط زیست توجه
دوباره به کنف و توسعه کشت آن را برانگیخت. حتی پیش از آن
نیز در سال ۱۹۴۱، هنری فورد^۱ در اقدامی نوآورانه، استفاده از
پلاستیک و سوخت به دست آمده از کنف را در ساخت خودرو،
مطرح کرد. امروزه شرکت های بزرگ خودروسازی در سراسر دنیا
از چند سازه های کنفی برای ساخت قاب و بدنه بهره می برند.
کنف به دلیل برخورداری از زیست توده فراوان منبع خوبی برای
تولید اتانول- به عنوان سوختی زیستی و جایگزین مناسبی برای
بنزین، که با وجود آن تشکیل گازهای زیان بار و مخرب هواکره
محدود می شود- شناخته شد. از این رو در همان زمان، برای
تولید برخی مدل های بالای خودرو، پیروی از طرح پیشنهادی
فورد، مورد توجه قرار گرفت.

همچنین علی رغم کج فهمی های رایج، توجه تولیدکنندگان
پوشاک به این واقعیت جلب شد که کنف خواص دارویی ندارد
ولی می تواند جایگزین خوبی برای کتان باشد. بنابر برآوردها

شکل ۶ نخستین بلوک‌های سیمانی حاوی کنف در فرانسه مورد استفاده قرار گرفتند.

شکل ۵ جنس داشبورد و دسته‌های صندلی در خودروها از چندسازه‌های کنفی است.

کنف می‌توانست بهترین و سودمندترین گیاه هم‌پیمان با محافظت‌کنندگان محیط زیست باشد و منبعی دیرپا و عالی برای تأمین انرژی. اما جای تأسف است. با اینکه قدمت کشت این گیاه به بیش از ده‌هزار سال می‌رسید، در دوران شکوفایی علم و اندیشه‌های جدید باید قربانی تعمدورزی ناشی از خواسته‌های اجتماعی-اقتصادی مورد توجه در بدنه حکومت‌ها می‌شد.

امروز، زمانی است که در ببحوجه مشکلات گوناگون به جای ناسزا گفتن به این همراه قدیمی، با قدردانی از همه قابلیت‌های آن، به عنوان گیاهی استفاده کنیم که می‌تواند سیاره ما را از نابودی زیستگاهی برهاند. با اینکه فرصت‌های زیادی از دست رفته است اما هنوز فرصت باقی است فقط اگر نگذاریم دیرتر شود.

* پی‌نوشت‌ها

1. hemp
2. cannabaceae
3. cannabis indica
4. marihuana
5. cannabidiol, CBD
6. Ford, H.
7. ruderalis

* منابع

1. www.globalhemp.com/2001/01/hemp-history.html
2. hempflax.com/en/what-is-hemp-a-brief-history-of-hemp
3. www.pрана.com/life/.../the-fascinating-story-of-hemp

کتان فراورده‌ای بود که مصرف ۲۵ درصد آفت‌کش‌ها را در ایالت متحده به خود اختصاص می‌داد در حالی که، کنف در برابر بیشتر آفت‌ها مقاوم بود. حتی با کمی تغییر در شرایط کلی، امکان به عمل آمدن کنف، با الیاف کوتاه و نازک‌تر- که برای تهیه فراورده‌های ظریف مناسب بود- فراهم می‌شد و آن هنگامی بود که گیاهان به‌طور فشرده در کنار یکدیگر کشت می‌شدند. روغن کنف در تولید رنگ، جوهر و واکس کیفیت بالایی دارد. روغن دانه آن نیز در صنایع غذایی، برای تأمین اسیدهای چرب اومگا-۳، ۶، ۹ و نیز آمینواسیدهای ضروری نقش افزودنی را بازی می‌کند و هم‌اکنون در طیف گسترده‌ای از فراورده‌ها از عصاره جو در نوشابه‌سازی گرفته، تا تهیه پنیر کاربرد دارد.

به‌عنوان کاربرد پیشگامانه دیگری که در فرانسه با موفقیت همراه بود باید به استفاده از کنف در تهیه مواد ساختمانی اشاره کرد. از مخلوط کردن کنف با آب و سنگ آهک سیمانی طبیعی، سبک و بسیار محکم به دست می‌آید که در عایق‌کاری، خواص خوبی از خود نشان می‌دهد و از آنجا که این سیمان نسبت به نمونه‌های رایج قبلی، انعطاف پذیرتر است، برای ساختمان‌هایی که در مناطق زلزله‌خیز ساخته می‌شوند انتخابی سودمند خواهد بود.

ظاهراً فهرست مزایا و کاربردهای کنف پابانی ندارد؛